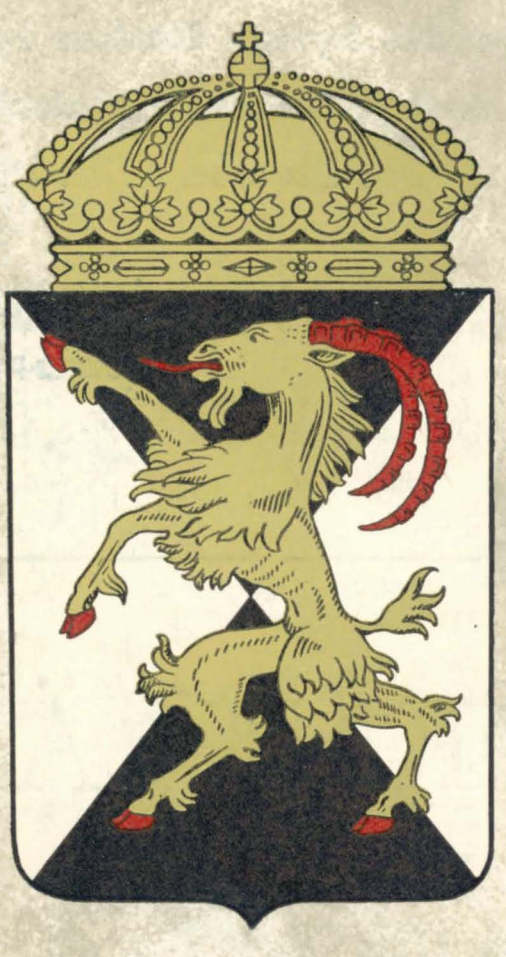

Gör hemmet trivsammare med

DURO

DURO-tapeterna är en god exponent för hemortens industrier. Begär därför DURO nästa gång och du får en vacker hållbar tapet från din egen hembygd

A-B
DUROTAPET
HAGASTRÖM

Att spara

- rationellt spara - det är som att träna, att sträva målmedvetet efter en strängare linje och därigenom till slut bli något, ha något, betyda något

* * *

GEFLE SPARBANK

Furuvik

— ett sommarparadis för ung och gammal

BOCKEN - 1955

MEDLEMSBLAD FÖR HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

Redaktion: Kapten Gert Nilsson

HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENINGS UPPGIFT

är att verka för vidmakthållandet och stärkandet av sambandet mellan regementet och bygden samt att främja samhörigheten mellan nuvarande och förutvarande hälsingesoldater.

Medlemskap kan vinnas av varje svensk man och kvinna, som hyser intresse för föreningens verksamhet.

*

Ordförande: Överste H. Berggren, I 14, tfn 297 80, GÄVLE. Vice ordförande: Major Arne Dyberg, I 14, tfn 297 80, GÄVLE. Sekreterare Kapten Gert Nilsson, I 14, tfn 297 80, GÄVLE, Kassör: Förvaltare E. V. Andersson, I 14, tfn 297 80, GÄVLE. Övriga styrelseledamöter: Riksdagsman Per Persson, Norrby 10, RUNEMO, landstingsman Edvin Jansson, HARNÄS, överstelöjtnant K. G. Sohlén, Strindbergsgatan 32, STOCKHOLM, häradsdomare O Östling, Östanbäck, N. VALBO, riksdagsman Jon Jonsson, BOLLNÄS, vaktmästare H. Månsson, Fredriksdalsvägen 2 B, GÄVLE, häradsdomare J. A. Andersson, Hägnan, TRÖNÖDAL, löjtnant E. Pira, GÄVLE.

*

Vid medlemsanmälan eller anskaffning av medlemsnål, minnesskrift m m vänd Eder till Kapten Gert Nilsson, I 14
Tel.: Gävle 29780
Föreningens postgirokonto
137332

ADERTONDE ÅRGÅNGEN 1955

GÄVLE 1955 GEFLEBORGS TRYCKERIAKTIEBOLAG

Detta Nummer

har tillkommit genom stöd av bl. a. följande firmor

F. Ahlgrens Tekn. Fabrik A/B, Gävle

A/B Elektro-Armatur, Gävle

Aktiebolaget Svenska Kullagerfabriken, Hofors Bruk

Vict. Th. Engwall & Co Kommanditbolag

Korsnäs A/B, Gävle 2

Carl Larsson Fotografiska Atelier &

Gävle Klichéanstalt Aktiebolag, Gävle

Gävleortens Mejeriförening u. p. a., Gävle

Mackmyra Sulfit A/B

Möbelproduktion A/B, Gävle

Stockholm-Gävle Slakteriförening u. p. a., Enskede

A. U. Wahlbergs A/B, Juvelerarefirma, Gävle

Jacob Wennberg Aktiebolag, Gävle

Åkerson & Co. Aktiebolag, Gävle

Bergii Tobakshandel A/B, Gävle

Eric Börjesson, Järnhandel, Gävle

Elektriska Kompaniet A/B, Gävle

Hallbergs Bokhandel, Gävle

E. Johansson, Hovjuvelerare, Gävle

Norelius & Thorssell A/B, Gävle

A. Hildebrand, Hovjuvelerare A/B, Gävle—Sandviken

Söderlund & Lindström mek. verkstäder, Gävle

HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING HYLLAR MINNET AV

Herr Joh. Roos Stockholm

Generallöjtnanten I. Holmquist Djursholm

Kyrkoherden Bengt Wallman Hille

Fanjunkaren Erik Johan Walter Gävle

Löjtnanten Emanuel Roos Kungsgården

Musikfanjunkaren Josef Gelhaar Sundbyberg

Riksdagsmannen C. P. Wahlmark Uppsala

Överste Hans Berggrens avskedsord

Till Kungl. Hälsinge regementes kamratförening.

Vår kamratförenings uppgift är att knyta fasta band mellan bygden och dess eget regemente. Jag har aldrig velat anse bygd och regemente vara två skilda begrepp. Bygdens befolkning och regementets soldater med eller utan grader äro samma människor i olika kläder. I det totala krigets tid räkna vi även med kvinnorna till försvarets nödvändiga krafter.

Det är för att åstadkomma en känsla av allmän samhörighet som kamratföreningen finns till och den har en stor uppgift att fylla.

Kamratföreningen är en sammanslutning av frivilliga och arbetet inom den är frivilligt. Tjänsten vid ett regemente är icke frivillig och kan aldrig bliva det. Det ligger i sakens natur och i ordet allmän värnplikt. Ett regemente kan icke bliva en kamratförening i fredstid. Där måste man tala om två skilda begrepp.

Många vill ha det därhän, i regel i bästa avsikt.

Jag har själv varit i krig. Miljön var föga ägnad för det kamratskap, som bildas fort. Men den kamratskap, som uppstod i gemensam kamp i faror, som hotade alla, består för livet. Även där bildades en kamratförening — efter kriget — och den består ännu.

I fredstid är det så lätt att bli goda kamrater och alltid kan man finna något som binder samman. I krig är det svårt att verkligen bestå provet för den slags kamratskap, som håller — vapenbrödraskapet. Man bör meritera sig för denna form av kamratskap eller hålla möjligheten öppen att kunna göra det, om olyckan och ofreden kommer.

Är andan inom regementets kamratförening av den rätta sorten — som jag tror och tyckt mig finna — kan den sätta sin prägel även på pliktutövningen i tjänsten i regementet för bygden och hemlandet. När plikten uppfylles med en känsla av frivillighet, då är den lätt att uppfylla, Men plikten får aldrig bli frivillig med kamratskapet som motiv för tolerans. Då faller för mycket av tilliten till den gemensamma styrkan.

Militär styrka beror av tilliten till att alla göra sin plikt. Förmåga till pliktuppfyllelse sätter jag högre än kamratskap och vänskap.

Jag begagnar mig av kamrattidskriften för att nå alla plikttrogna soldater vid Kungl Hälsinge regemente, män och kvinnor, befäl och meniga, för att tacka för god pliktuppfyllelse i fredstida soldatgärning. Jag tackar var och en som glatt gjort sin plikt, vare sig han är medlem i Kamratföreningen eller icke.

Jag tackar alla som frivilligt arbetat för Kamratföreningen och dess syften. Jag hoppas att alltjämt få tillhöra mitt kära regementes kamratförening. Samtidigt riktar jag en maning till alla medlemmar. Lägg något mer av innebörd i ordet kamrat, när det gäller soldatlivets kamratskap än endast förtrolighet och brorskap.

Låt pliktkänslan mot bygdens eget regemente och dess allvarliga uppgift vara det som binder oss alla samman.

Axplock ur Kungl Hälsinge regementes historia

Av Major Nils Frykberg

Sitt ursprung räknar regementet från de gamla Hälsingefännikorna på 1500-talet, vilka rekryterades genom utskrivning av för krigstjänst lämpligt folk. De krigsdugliga bönderna indelades efter vissa grunder i ett visst antal rotar. Av de lokala myndigheterna i förening med särskilt förordnade utskrivningskommissioner (jfr nutida inskrivningsnämnder), uttogs sedan 1 man ur varje rote till krigstjänst.

* * *

Under Erik XIV:s regering tog fännikeindelningen fastare form: 21 man bildade en rote, 5 rotar utgjorde ett kvarter, 5 kvarter en fännika och 12 fännikor ett regemente. En fännikas normalstyrka var, befälet ej inräknat omkring 500 man. Styrkan växlade dock högst betydligt och sjönk ofta till 300, ja 200 man.

Erik XIV organiserade tre regementen fotfolk, en efter nutida begrepp oansenlig styrka, men man må komma ihåg att innevånarantalet i det dåtida egentliga Sverige, beräknats till omkring 1/2 miljon.

* * *

1952 erhöll regementet en ny fana med segernamnet Novgorod 1611. Äran av segernamnets tillkomst får tillskrivas Olof Helsings och Jakob Velamssons hälsingefännikor, tillhörande Hans von Rekenbergs regemente.

Vid stormningen av Novgorod genomkämpade dessa båda fännikor de hetaste striderna. Det politiska resultatet blev freden i Stolbova 1617, som gav Sverige fred med Ryssland i nära 100 år och möjliggjorde uppbyggandet av vårt stormaktsvälde.

* * *

År 1624 utgjorde allt krigsfolket i »Norrlanden» ett s. k. storregemente, men delades vid en mönstring i Stockholm samma år på tre s. k. småregementen, vardera om 8 kompanier. Två av dessa småregementen — det ena under Jakob Duvall om sex Hälsingekompanier, ett från Gästrikland samt ett från Medelpad, det andra under Johan Banér med två Hälsinge- och två Gästrikekompanier, ett från Medelpad och tre från Ångermanland — överfördes 1625 till Livland för att deltaga i Gustaf II Adolfs krig mot Polen. Då dessa regementen, betydligt sammansmälta, återvände till Sverige sammanslogas de tre Norrlandsregementena till två, varav det norra bildade Västerbottens och det södra Hälsinge regemente. Hälsinge regemente firade sitt 300-årsjubileum 1924. Man kan ifrågasätta, om jubiléet egentligen icke borde ha varit 1929.

* * *

Den från 30-åriga kriget välkände generalen Lennart Torstensson blev i juni eller juli 1629 »överste för», som det på den tiden hette, vad som numera heter Hälsinge regemente. Torstensson blev bl. a. riksråd samt fältmarskalk och generalguvernör i Pommern 1644.

* * *

En bataljon kallades intill 1600-talets slut för skvadron (squadron).

* * *

Bland kompanicheferna 1651, under överste Gustaf Sabels chefstid, fanns en kapten Jon Andersson, eller Jon i Myr kallad. Han var löjtnant vid regementet 1629 och hade, under Gustaf II Adolfs och Karl X Gustafs krig, för tapperhet och mod blivit befordrad från menig soldat till s. k. reformerad (torde motsvara konstituerad) major. Han var son av en fattig bonde i Delsbo socken och hade som pojke vallat getter därstädes. Efter hemkomsten från kriget, bodde han med sin tyska fru på gården Hagen nr 3 i Delsbo, vilken sedan blev anslagen till hemkall åt kaptenen vid Delsbo kompani. Han tog avsked från regementet den 20. april 1656 och reste hem till Sverige, där han samma år blev reformerad major för en del Hälsingeknektar; var 1657 kommendant på Frösö Skans, då den intogs av danskarna, och 1661 ånyo kommendant därstädes.

* * *

Regementet benämnes i en rulla av den 24 april 1642 (enligt annan uppgift redan år 1637) för första

gången Hälsinge regemente, förut vanligtvis efter överstens namn.

1639—1641 kallades regementet »Första regementet i Västernorrland». Västernorrland bestod då av landskapen: Gästrikland, Hälsingland, Medelpad, Ångermanland, Jämtland och Härjedalen. De två sistnämnda landskapen blevo definitivt svenska först genom freden i Brömsebro 1645. År 1762 avsöndrades landskapen Medelpad, Jämtland, Härjedalen till ett särskilt län med residens i Sundsvall eller Härnösand.

* * *

Regementets uniform var år 1658 blå. År 1675 erhöll regementet, hör och häpna, r ö d uniform med gröna uppslag, foder och kanter.

* * *

Då engelska ambassadören år 1669 till konung Karl XI överlämnade strumpebandsorden blev en skvadron (= bataljon) av regementet beordrad att inställa sig i Stockholm. Regementets dåvarande chef överste Taube var själv med och bataljonen mönstrades den 17 juni samma år i huvudstaden.

* * *

Den 14 juli 1654 mönstrades i Stockholm, i konungens, Karl X Gustaf, närvaro en skvadron av regementet, utgörande 586 man, inberäknat befälet. Skvadronen sjötransporterades den 22 i samma månad till Tyskland.

Regementets andra skvadron mönstrades den 20 maj 1655 också i Stockholm. Den utgjorde 71 befäl och 720 meniga. Med denna skvadron följde Karl X Gustaf till Pommern, varefter hela regementets deltog i Karl X Gustafs krig samt led oerhörda förluster såväl genom sjukdomar som genom bataljer.

* * *

Söndringar i äktenskapen förekom även bland 1600-talets krigshjältar. Överste Arenfelt (ch I 14 1670—1673) var gift med en Anna Katarina von Wolden i hennes första giftermål. Hon säges ha haft ett »så häftigt och argt sinnelag att henns männer ofta måste fly av gården för att undfly eder och olåt». Hon lär ha sårat sin första man med en kniv, den andre mannen (överstelöjtnant Lars Barnsköld) måste flytta från henne, och då han begärde att återfå sina tillhörigheter, sände hon honom endast tomma lårar.

De voro tappra på slagfältet Karl X Gustafs och Karl XI:s officerare, men i hemmen var det understundom tydligen sämre beställt. Där var det Valkyrian som höjde fanan.

* * *

Efter det danska fredsbrottet 1675 uppsattes Hälsinge tremänningsregemente (Karl X Gustafs krig hade tagit hårt på landskapens bästa soldatmateriel). Chef för detsamma blev överste Per Örnklou.

Då regementet i september 1676 skulle avmarschera från Stockholm utbröt myteri. Men sedan detsamma straxt innanför Norrmalms tullport blivit kringränt av andra trupper och tvingats nedlägga gevär, samt trummor framburits för manskapet att därpå kasta tärning om liv och död — var tionde man skulle hängas — föll regementet till föga och anstiftarna uppgåvos. Följande dag marscherade regementet på tvenne vägar söderut, den ena delen norr och den andra delen söder om Mälaren. Under vägen utfördes dödsdomarna, vilka dock inskränkte sig till att två av huvudmännen hängdes under det att de mindre brottsliga fingo straffen ändrade till gatlopp.

Efter detta hördes intet ont om regementet, som kämpade redligt i det skånska kriget och erhöll segernamnet Lund 1676 å sina av Oscar II 1897 tilldelade bataljonsfanor.

* * *

Den första generalmönstringen av Hälsinge regemente gjordes av Karl XI i Gävle den 9 och 10 januari 1684. Därvid antecknades bl. a. att varje kompani kunde sammandragas på 2 dagar och regementet i dess helhet på 10 dagar. Ej dåligt med tanke på dåtida kommunikationer och postala möjligheter. Därvid fastställde konungen att Mårdnäs gård skulle bliva beständigt översteboställe. Sedan 1786 har ingen av regementscheferna bott på Mårdnäs. Bostället revs 1830, sedan det blivit utdömt. Trävirket användes vid uppförandet av Mo Myskje gästgivargård.

* * *

Hälsinge regemente jämte dess 3-männingsbataljon utgjorde under överste von Nummers befäl en del av jämtländska armén, som under generallöjtnant C. G. Armfelts befäl inbröt från Jämtland. Regementets uppträdande under detta fälttåg är ett m ö r k t blad i dess i övrigt så ärorika historia. I Armfelts rapport till konungen nämnes bl. a. »att regementet icke kunde marschera 1/4 mil utan att släpa och lägga sig efter» samt att myteri till och med visat sig bland manskapet. Över myteriet hölls krigsrätt den 10 oktober 1718 och då regementet låg vid Skånäs (i Norge) straffades upphovsmännen med hängning, 5 man efter *lottkastning* med 9 gatlopp var och 52 man med 6 par spö var. Till denna execution beordrades 4 kaptener, 8 subalternofficerare och — 300 man!

Vad säga nutidens »humanitetsivrare» om 1700-talets straffutmätning och straffverkställighet?

* * *

Vid de Armfeltska karolinernas återtåg från fälttåget i Norge årsskiftet 1718—1719 ihjälfröso på fjället följande tillhörande regementet: Kapten K. Lagerblad, löjtnant Klas Depken, fänrik Örnflycht, 12 underofficerare, 1 profoss, 8 trumslagare och pipare samt 309 korpraler och meniga. Efter övergången av fjället dogo 6 underofficerare, 6 trumslagare och pipare samt 120 korpraler och meniga. Förfrusna och otjänstbara blevo löjtnant Johan Jansonius, 6 underofficerare, 3 trumslagare och pipare samt 68 korpraler och meniga. Dock funnos från dödsmarschen överlevande kärnkarlar som nådde en ålder av nära 90 år.

* * *

Överste Henrik Magnus von Buddenbrock, regementschef 1723—1738, hade som överstelöjtnant i holländsk tjänst tjänat under prins Wilhelm av Oranien och var en exerciskarl av stora mått. En av honom själv år 1727 författad »Exercitie Book» anbefalldes till efterrättelse. En gammal karolin, Dahlberg, säger i sina berättelser att i Umeå (Buddenbrock var då chef för Västerbottens regemente) »hela sommaren förnöttes med allehanda exercis, varuti vår överste Buddenbrock var så utlärd, att jag ej vet mig lärt känna någon däruti starkare officer».

Under regementsmötena denna tid slogs revelj kl 3.30 fm och övningarna började kl 4 fm. Lägervaktens gevär skulle enligt Buddenbrocks order vara laddade med löst krut och officeren på vakten »salverar honom blott en gång om dagen». Han föreskrev även att »när officeren lyfter på hatten får han ej bocka sig».

Det kanske kan vara av intresse att i samband härmed i korta drag redogöra för det militära hälsningssättets tillkomst och utveckling.

Det militära hälsningssättet föreskriver sig från mitten av 1790-talet, dessförinnan hälsade man genom huvudbonadernas avtagande. Det förekom dock endast vid »tjenstgöring, Exercitier och paraderingar» och fastställdes genom ett kungligt brev av den 18. maj 1796. Utom tjänsten skulle således hälsning fortfarande ske medelst huvudbonadens avtagande.

Det nya hälsningssättet, med största sannolikhet motiverat av svårigheten att avtaga de tunga och obekväma huvudbonaderna hatt, tschaká och kask slog dock icke genast igenom och en hel del varianter förekommo. Först i 1858 års tjänstgöringsreglemente anbefalldes konsekvent att all hälsning i uniform skulle ske genom honnör verkställd med högra handens två främste fingrar. Nu gällande hälsningssätt reglementerades 1875.

* * *

Buddenbrock utnämndes 1740 till generallöjtnant samt beordrades samma år att övertaga befälet över den till Finland, i samband med hattarnas olyckliga ryska krig 1741—1743, överförda svenska armén. Buddenbrock blev en av syndabockarna för krigets snöpliga utgång, anklagades för förräderi, vartill han sannolikt var oskyldig, samt dömdes 21. maj 1743 att mista ära, liv och gods samt att halshuggas. Exekutionen verkställdes den 16. juli 1743.

* * *

Regementets överste (chef) 1772—1776 var Fredrik Gyllensvan. Han stod icke särdeles högt i gunst hos Gustav III. Det går en sägen att, då konungen en gång på en resa söderut skulle passera Västanå, överste Gyllensvan blivit förbjuden att visa sig för konungen. Gyllensvan lät då över landsvägen där konungen skulle passera resa en äreport av — kvastar.

* * *

Hälsinge regemente har lämnat stora bidrag till dockbyggnaderna i Karlskrona. År 1770 lågo 1030 man utom befäl, år 1775 1000 man och 1780 800 man som arbetskommenderingar därstädes.

* * *

Som säkerhetsvakt för Gustaf III vid riksdagen i Gävle januari och februari 1792 beordrades bl. a. Gästrikekompanierna ur Hälsinge regemente. Anckarström lär ha varit efter konungen för att söka ett lämpligt tillfälle att utföra, vad som sedan blev ett faktum vid operamaskeraden månaden efter Gävleriksdagens avslutande. Befälet över den sammandragna bevakningsstyrkan fördes av konungagustlingen Gustaf Mauritz Armfeldt.

För att riksdagen skulle kunna avhållas måste en särskild rikssal uppbyggas. Den uppfördes inom slottets område av en arbetskommendering (särskilt timmermän, = dåtidens pionjärsoldater) ur Hälsinge regemente.

* * *

Överste Anders Rudolf Du Rietz (ch I 14 1762—1772) sändes av konung Adolf Fredrik till Ryssland 1762 för att lyckönska Kejsarinnan Katarina II till hennes uppstigande på tronen.

* * *

Rekordet ifråga om tid för chefsskapet över regementet innehas av Adolf Ludvig von Post. Han blev 1815, vid 34 års ålder, chef för regementet och avled som sådan med generalmajors grad den 18/6 1847 — en chefsperiod av 36 år, varav 4 som överstelöjtnant och tjf chef.

Hans porträtt, målat av *hovmålaren,* kaptenen vid regementet J. C. Berger, finnes i officerskårens ägo. Det fanns tydligen framstående konstnärer inom officerskåren på den tiden.

Som god andre ifråga om chefstid kommer Gustaf Vilhelm von Kaulbars med 27 år, 1782—1809. Han slutade som regementschef vid 76 års ålder, då gene-

Generalmajor Adolf Ludvig von Post.

rallöjtnant. Under 1808—1809 års krig förde han icke regementet, ty han beordrades 1808 att vara befälhavare för en del av den armé som sammandrogs mot Norge.

* * *

Regementet har haft tre överstar och chefer Fock: Gideon Fock 1708—1723, Reinhold Otto Fock 1750—1762, samt Carl Alexander Fock 1909—1915.

Om Reinhold Otto Focks jordiska kvarlevor kan följande förtäljas.

Då i april 1864 den gamla träkåk nedrevs vilken länge tjänat som vapenhus vid Söderhamns kyrkas södra ingång påträffade man därunder en murad grav med fyra likkistor, i vilka vilade översten och överstinnan Fock samt sonen kapten G. H. Fock och dottern lagmanskan von Böhnen. Överstens lik var ganska väl bibehållet, isynnerhet ansiktet som hade grova drag. Han syntes ha varit en ovanligt stor och axelbred man; handskar och strumpor voro så vita som om de pådragits dagen förut. På vänstra sidan av hjässan hade han en stor svart plåsterlapp. Då de avlidna måste flyttas till en annan grav, lät Söderhamns stad påkosta nya kistor åt översten och hans son. Den nya graven var belägen åt skolhussidan och genom kontraktsprosten Kihlbergs försorg blev flera år därefter på graven rest en sten med överste Focks födelse- och dödsår.

Nämnas bör kanske också, att överste Fock som ung officer deltog i fälttåget mot Norge 1718 under general Armfälts befäl samt att han år 1720 var med regementet till Gävle för att skydda staden mot ryssarna.

* * *

Den värja som överste Gideon Fock använde i slaget vid Poltava 1709 uppsattes tillsammans med hans vapensköld i Segersta kyrka på vars kyrkogård han begrovs 1723. Vid ny kyrkobyggnad på 1830-talet förskingrades och såldes på auktion åtskilliga gamla kyrkoprydnader, bl. a. överste Focks värja. Den återfanns hos en bonde i Hälsingland, av dåvarande kaptenen, sedermera översten och chefen för Södermanlands regemente, Wilhelm Bremen, vilken återköpte densamma. Värjan upphängdes sedan i regementschefens rum i Mohed, därefter i officersmässen i Kungsbäck. Den finnes nu (1955) i officersmässens minnesrum.

* * *

Nuvarande ÖB:s Nils Swedlunds morfarsfar Alexander Fabian Zefanias Reuterskiöld var regementets chef 1856—1860. Reuterskiöld blev generalmajor samt statsråd och chef för lantförsvarsdepartementet 1862, generallöjtnant i armén 1867. Reuterskiöld genomförde under sin statsrådstid många utomordentliga genomgripande förändringar till höjande av arméns effektivitet. I väsentlig grad bidrog han till att Sverige 1864 ej kom att deltaga i det dansk-tyska kriget samma år.

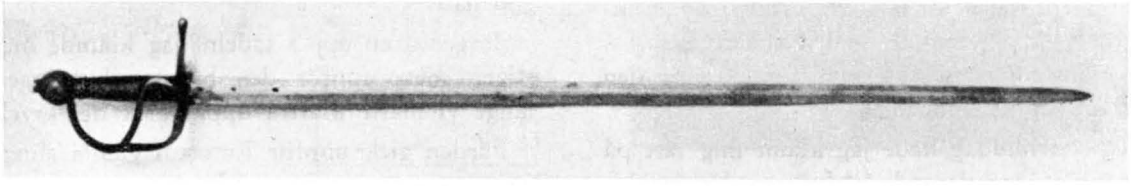
Man förstår varifrån vår nuvarande ÖB:s militära begåvning emanerar.

* * *

Sverige har en gång i tiderna haft en koloni, ön St Barthelémy bland de små Antillerna i Västindien.

För att förbättra relationerna mellan Sverige och Frankrike avträddes ön till Sverige 1784 men åter-

Forts. sid. 15.

Gideon Focks värja.

Kappritt för nationaläran

av

Överstelöjtnant Rickard Nilsson

De s. k. »svenskritterna» eller »the swedish raids», som britter och yankees kallade dem, åtnjöto intet gott anseende bland klokt och förståndigt folk i Addis Abeba, om man icke medräknar den vise gamle greken, som sålde plåster och bandage vid Harats Chilos. Däremot tilltalade dessa ritter alla äventyrligt sinnade svenskars sinne för det äventyrliga. När det icke gick uppför eller utför, gick det undan och i regel gick det väl. Det äventyrliga låg icke i att rida fort på »araber», utan i att rida fort över de gamla igenslaggade vulkanernas flata toppytor, solsprängda och fårade av jordsprickor. Över dessa sprickor borde hästarna hoppa, vilket de i regel gjorde. Stundom hoppade de inte och då kunde det hända att endast ryttaren kom över.

Att rida en etiopisk »arab» i fri galopp är annars mycket enkelt om man väl kommit i sadeln, ty sedan den lämnat spiltan rör den sig alltid i den takten på flat mark. På vägen ut ur stallet brukar en brunhyad stallboy släpa bredvid med ett fast grepp i betslet och tjänstgör på så sätt som broms under den ofta besvärliga uppstigningen.

En lördagseftermiddag hade jag klämt mig fast på min vita Asnaki, som dansade lekfullt medan jag kisade upp mot Entotto och en ensam molntapp, som fastnat på den gröna bergstoppen. Jag hade tänkt ställa färden ditupp med min dotter. Hon höll just på med att kravla sig upp på sin kära Golden King, då vi för första gången sågo Jörgen. Att han var dansk såg jag redan på uppsynen, innan jag hörde det av lätet, när han glatt presenterade sig som reservlöjtnant vid Kongl. Danske Husarerna. På grund av sitt hederliga utseende, och möjligen även någon annan merit, hade han fått plats som kamrer vid etiopiska statsbanken och hyste nu en stor åstundan att få deltaga i de omtalade »svenskritterna». Mäkta imponerad av att få träffa en sådan militär relikt, som en livs levande husar, hojtade jag åt en stallboy att genast leda fram en springare åt vår nyförvärvade vän, för att giva honom en liten försmak av vad en »svenskritt» kunde innebära. Stallboyen återkom släpande efter Jan Deba, en något sprallig, men god häst.

Jörgen kom upp i sadeln, jag klämde mig före på stigen snett uppför den branta sluttningen och så länge vi måste klättra uppåt gick det mycket lugnt.

Färden gick uppför Entottos gamla slingrande lavastigar, framkomliga endast för barfota infödingar,

stengetter och etiopiska hästar. Jag red först, min dotter följde mig som vanligt tätt i spåren, och jag hörde hur Jörgens häst flåsade i kön. Det var för vackert bland bergen invid ravinerna, för att man skulle ha lust att samtala. Vi höllo in ett slag, sög i oss den ståtliga synen av de väldiga vidderna, rymden över bergen och skönheten i skapelseverket samt fortsatte i en känsla av att jorden är ett bra ställe att leva på.

Däruppe låg högslätten, brunbränd med fri horisont under en evigt slösande sol. Asnaki reste sig på bakbenen, gnäggande, frustande och skalv med slättdjurets iver att få besegra avstånd. »Målet är the Single Tree», skrek jag, i förvissning om att alla visste vilket träd jag menade — det fanns bara ett på toppen av Entotto och det syntes över hela provinsen Shoa.

Asnaki tog ett språng framåt, slog ut med bakbenen i vild förtjusning och jag gav honom halsen fri. De tre »araberna» svävade fram över den röda jorden, hovarna snuddade lätt vid marken och slogo virvlar mot den gamla vulkankraterns ärriga grytlock av vittrad lavamassa. Jag hade kommit litet före i starten, men hörde tydligt hur de båda andra hästarna närmade sig. Min dotters ljusa hårsvans segade sig respektlöst förbi, vilket ett stolt fadershjärta kunde tillåta, men icke Asnaki. Jag hade kanske icke behövt sporra honom, men nu gällde det ju nationaläran och någon mån familjens — vi måste komma före den danske husaren. Hans häst flåsade strax bakom och det var ett dåligt tecken, ty Asnaki var snabbare och borde kunna hålla undan bättre. Tyvärr kunde jag icke vrida på huvudet till häst — och kan det fortfarande icke på grund av en skavank på en halskota efter en bilvurpa, åtföljd av flera ridvurpor — men framåt kunde jag se och såg över Asnakis vita man, hur the Single Tree kom allt närmare.

»Heja pappa» — skrek jäntungen bredvid mig och kom upp i höjd med mig igen.

»Vet hut, jänta, och håll dig bakom din gamle far», röt jag och fick den moderna ungdomens respektlösa skratt till svar. Två svansar guppade förbi mig obevekligt — Golden Kings och min dotters hårtofs och jag hörde att danskens häst låg oroväckande nära. I en hård spurt fick jag »dött lopp» med jäntan och vi klippte båda samtidigt ridspöna i The Single Tree från var sin sida och höllo in.

Förbi svepte Jan Deba, den tredje araben, men utan Jörgen.

»Var i Herrans namn är dansken», — flåsade jag ur mig och vände Asnaki kring bakdelen. Asnaki ruskade på huvudet.

»Pappa, dansken har trillat av», konstaterade min dotter.

Jag kisade över den solstekta slätten mot en horisont som dragen med en linjal. Inte ett liv med undantag av några får under återsamling efter kavallerichocken. Det måste ha hänt något redan vid starten. Medan jag oroligt spejade efter ett livstecken från Jörgen, hade min tös fångat in Jan Deba. Vi redo i anständig galopp tillbaka till startplatsen. Där satt Jörgen och beundrade utsikten. Han reste sig långsamt och kom emot oss, haltade litet och gned sig i baken, men tycktes ha tagit mark i en lyckad buklandning. Min dotter knixade i sadeln samt återlämnade Jan Deba.

För att bespara min nye vän pinsamma förklaringar sökte jag förekommande släta över: »De här små arabhästarna äro kanske litet svåra i början. De danska husarhästarna ha ju ett helt annat tempo, längre steg, jämnare gång... förlåt, att jag glömde tala om... jag borde kanske ha förklarat...»

Jörgen såg inte alls särskilt nedslagen ut. Han klev lugnt upp på Jan Deba igen. Sedan sade han med en röst utan bitterhet:

»De danske husarheste ved jeg ingenting om. Husarerne körer på cykle. Hestene er blevet slagted for lange siden. Jeg tror, at Kongen har en skvadron tilbage til hest, men til denne hörer jeg ikke. Dette var første gang, jeg har siddet på en hest. Jeg syntes mere om hesten, end den syntes om mig. Det var meget morsomt. Vi forsöger igen.»

Jörgen blev med tiden en god ryttare och en trogen deltagare i svenskritterna. Vid lägereldens sken brukade han ofta sprida allmän glädje genom att med äkta danskt egmyt berätta om sin första ridtur. Alla brukade vara eniga om, att det skall vara en käck dansk husar till, för att efter en sådan första tur genast fortsätta med den andra.

★ ★ ★

Författaren med sin dotter

En inryckningsdag

Av L. O. Skyttner

En inryckningsdag var förr en dag av stor betydelse.

Inryckningen utformade sig så, att den skedde enenligt vissa hävdvunna former och bruk, vilka i stort sett kvarlevde vid regementet under hela Mohedstiden, dock sista tiden betydligt modifierade, i synnerhet efter beväringsinrättningens tillkomst.

Ur Leijonhufvuds biografier hämta vi: Den 28 maj 1785 utfärdades order »att då Kompanierna i morgon komma till skogsbrynet vid lägret afvaktas tiden för inmarschen i lägret, som gives tillkänna genom tecken med trumman från slätten på följande sätt: då ställning slås upptaga kompanierna gevären och då derpå en dubbel hwirfwel slås sättas de uti marsch och uppsvänga för sina lägerställen». Tälten uppslogos också på signaler nemligen först slogs en hwirfwel till färdigställning och en stund därefter, en dylik då samtliga tälten på en gång restes.

Under 1800-talet, då endast fredliga övningar »i vapnens bruk» och regelmässiga »möten», befäls-, skjut-, rekryt- och regements-, vanligtvis endast försiggingo sommartid skedde inryckningen tillämpningsvis enligt samma program, åtminstone vad »stamkompanierna» beträffar.

Före järnvägarnas tillkomst fingo ju såväl befäl som meniga efter »samling» på olika orter, snällt tiaska landsvägarna, det vill säga marschera, till Mohed. Stamkompanierna hade sina bestämda kompanisamlingsplatser till vilka soldaterna i regel hade »fri skjuts» av rotebönderna. Beväringskontingenterna samlades på för dem angivna platser. (Norra Stambanan blev färdig till Bollnäs år 1878 och Kilafors —Söderhamn-järnvägen först 1886.)

Från orter som lågo längst bort från Mohed räknat, blev det flera dagars marsch med ty tillhörande inkvarteringar i byarna efter vägen enligt uppgjord »marschroute». Inkvartering som ombestyrdes av »kronobetjäningen» jämlikt marschrouten var befolkningen skyldig ordna för »tågande trupper» enligt lag.

För Delsbo och Forssa kompanier i norrhälsingland och Färnebo (= överstelöjtnantens) kompani i Gästrikland samt beväringen från nämnda kompaniorter, vilka hade sjöled att tillgå, uppgjordes marschrouten dock oftare så att truppen fortskaffades båtledes till Söderhamn och marscherade upp till Mohed. Även andra kontingenter kunde, i den mån transportmedel därför tillkom, få tillryggalägga delar av vägen annorledes, till exempel per båt på Tev- och Orsjöarna, Warpen och Bergviken samt Dellensjöarna och Forssavattnen.

Ett exempel från 1859:

Då artikelförfattarens far ryckte in till sitt 12 dagars beväringsmöte var marschrouten uppgjord så, att mannarna fick åka båt på Tev- och Orsjöarna samt Warpen, följa hästspårvägen förbi Segersta—Strömmarna gående men fick lägga medförande bagage på hästvagnarna, sen båt igen på Bergviken och sist fotmarsch igen från Bergvik upp till Mohed.

Sista inkvarteringen natten före inryckningsdagen var ordnad i byarna och gårdarna nära Mohed såsom Mobodarna, Florkvarn, Näcktjärn, gamla Kyrkbyn och Mo, ja även i Söderala och Segersta.

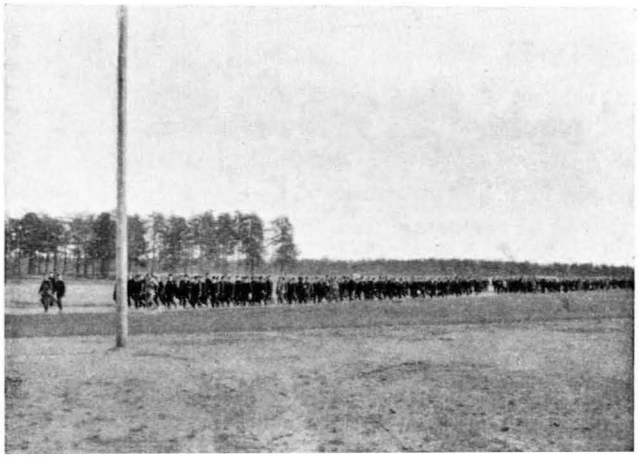
Länge bibehölls bruket att vara klädd i »Stor parad» vid den högtidliga inryckningen, det vill säga plåt och plym i huvudbonaden, officerare och underofficerare dock vapenrock med axelklaffar, men väl plåt och plym.

Även om bruket med paradklädsel och trumsignalerna vid tältuppsättningarna var bortlagt de sista åren av 1800-talet, så bibehölls ännu mycket av den gamla inryckningshelgden. Då tiden för det högtidliga ögonblicket, i regel vid middagstiden på dagen var inne, slogs eller spelades »förgaddning» utefter västra uppställningslinjen på lägret. Vid inryckningen till regementsmötet spelade hela den till 54 man uppgående musikkåren förgaddningen.

I ett nu »ryckte» kompanierna och beväringskontingenterna under marschtrummornas smatter fram ur skogsbrynen runt lägret och efter de olika tillfartsvägarna, »in» på lägret samt uppmarscherade på förutnämnda västra uppställningslinjen, där förbanden mottogos av »det högsta befälet».

Som förut nämnts var bruket att rycka in i paradklädseln bortlagt de senaste årtiondet av 1800-talet, men i full uniform och beväpnade kommo både befälet och knektarna »hemifrån rotarne».

Beträffande de värnpliktigas sedvanor och bruk ifråga om klädseln, vilka sedvanor bibehölls ända in på 1900-talet, må här antecknas:

Kontingenten anländer till Mohed.

Redan omedelbart efter »inryckningen», vilken länge benämnes »mönstringen», skaffade sig de som blivit godkända och »inskrivna» som fosterlandsförsvarare »beväringsmössa», det vill säga uniformsmössa av ungefär gängse modell. Sådana funnos att köpa i nästan varje diversehandel ute i bygderna och brukade bäras av de godkända, åtminstone lördagsaftnar och söndagar, mellan inskrivningen och första beväringsmötets början.

De som vid inskrivningen blevo »icke godkända» kallades smädfullt »kronvrak» och fick låta bli att skruda sig i sådana mössor, de sågos, icke utan skäl, nästan med oblida ögon av bygdens flickor. De som buro beväringsmössa voro mera tjusiga och hade nästan självfallet företräde till danserna.

De »egna beväringsmössorna» voro oftast prydligare än de, som kronan bjöd på vid den tiden och buros därför förutom före och vid inryckningen även under mötstiden samt vid utryckningen och hemmarschen.

Beväringens utrustning utgjordes länge av gamla soldatpersedlar och var ej alltid så prydlig. De gamla blå kapporna av äldre modell och ränslarna (ryggsäckarna) utan stomme med »sämskade» remmar voro typiska beväringspersedlar och skilde sig synbart från stammens bättre (nyare) persedlar.

Norralabeväringen bibehöll länge, ännu på 1890-talet, seden — möjligen härstammande från bruket att rycka in i parad — att vara klädda i vita byxor med svarta revärer. De gjordes av tunn bomullsväv, billigast möjligt, och gingo ofta »i arv» från årsklass till årsklass. Byxorna fingo helt naturligt ej användas under mötet på lägret, men på utryckningsdagen kommo de på igen för hemmarschen.

Exempel på ordningen vid en inryckning på 1890-talet.

Sedan den högtidliga mottagningen på uppställningslinjen ägt rum och på kommandoordet »formering till kompanier» marscherade förbanden till respektive »komapnigator». Därefter blev det i regel en stunds vila. Officerarna och underofficerarna skyndade till sina respektive mässbyggnader för att släcka marschhunger och törst och för att utbyta hälsningar mera kamratligt och förtroligt — manskapet till serveringsständen utefter den så kallade »ståndsgatan» kanske icke minst för att få se de »nya» serveringsflickorna för året där. Allestädes var det jubel och glädje vid återseendet av kamrater och vänner, man rent av flög i famnen på varandra.

Så småningom sågs officerarna komma efter »officersgången» och då blev fråga om de stora »runda lägertältens» uppresning. I ett nu hamrades och slogs det på tältpinnar i alla kompanigator, granris och halm hämtades från levererade högar någonstans på lägret, officerarnas och underofficerarnas tältgolv, gevärsställ och klädhängare att spika fast på tältstången samt eventuella sängar — egna — till officerare och underofficerstälten hämtades. Kompaniets expeditionskista inställdes i fanjunkarens tält, vilket även försågs med ett enkelt bord samt ett par stolar från »väbelboden».

Vid artikelförfattarens första regementsmöte år 1894 lågo II. Bataljonens officerare och underofficerare alla i tält. Bataljonerna turade om så att den bataljons såväl befäl som trupp som var förlagd i tält ena året fick ligga i barackerna året därpå. II. Bataljon hade tältförläggning under regementets möten det året. Chef för Jerfsö kompani var då gamle kapten Pagander och han låg i sitt tält i en enkel träsäng.

Kompaniernas folk tävlade sins emellan ifråga om tältens resning och förläggningens fullständiga ordnande. Att bli sist var nesligt. Kl 1/2 10 gick tapto och kl 10 voro alla utom de utsatta vakterna i sina tält där »mumlet» (= pratet) så småningom domnade av då trötthetten och sömnen infann sig; inryckningsdagen var tillända.

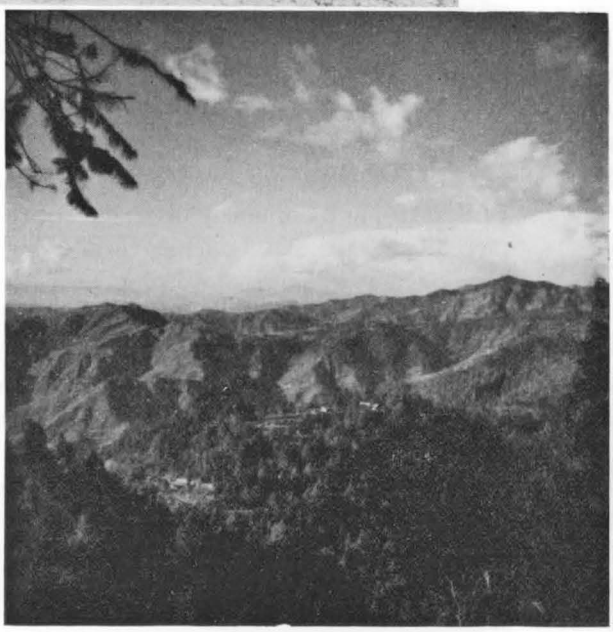
Forts. sid. 15.

Utrustning.

Hälsingeofficer i Pakistan

Kapten Rolf Jehnich tjänstgör som kontrollofficer i Pakistan och har sänt några bilder från land och folk.

AXPLOCK UR . . . *Forts. fr. sid. 9.*

ställdes mot en lösensumma åter till Frankrike 1878. På ön, som hade en enda liten stad (c:a 1000 inv.) med en god hamn i Gustavia (efter Gustav III) hölls en liten garnison.

En av regementets chefer Ernst Mattias Peter von Vegesack (ch 1868—1878) var år 1852—1854 batteriofficer samt tullförvaltare och guvernementssekreterare å ifrågavarande ö. von Vegesack deltog i det Nordamerikanska inbördeskriget 1861—1865.

* * *

Överste (sedermera generallöjtnant) Carl Bror Munck (ch I 14 1882—1893) beordrades till Berlin för att till Kejsar Wilhelm I med anledning av dennes 25-årsjubileum överlämna en egenhändig lyckönskningsskrivelse från Oscar II.

* * *

Överste Wilhelm Ernst von Krusenstjerna (ch I 14 1902—1909) åtföljde i juni 1883 hertigen av Västergötland till Moskva för att bevista Kejsar Alexander III:s kröning.

EN INRYCKNINGSDAG . . . *Forts. fr. sid. 13.*

Det var nog inte utan än att det var med en viss tillfredsställelse, ja man kan säga »läger-hemkänsla» som man då gick till vila om än bädden utgjordes av blott granris och halm och med ränseln som huvudkudde. De föregående dygnens marscher och inkvarteringar voro kanske inte alltid av angenämaste slaget.

Kl 5 morgonen därpå gick reveljen, då kitteln med varmt kaffe hämtades i »kokhuset» och ställdes i kompanigatorna, där var och en fick hämta sin portion.

Kl 6 ljöd korumpsalmen, »Min gärning nådigt skåda, hjälp du det bästa råda» etc., Ps 429 v p, i alla kompanigator på lägret, såväl tältkompaniernas som barackkompaniernas, och omedelbart därefter började »exercisen» den första mötesdagen.

INTRYCK FRÅN . . . *Forts. fr. sid. 21.*

sig». Men detta må vara nog. Skildringen ovan skall endast kompletteras med några ord om den fantastiska resan till och från Korea.

Vi färdades med amerikanskt flyg via Frankfurt—Azorerna—Washington—San Francisco—Hawaii till Tokyo och åter samma väg. Ibland flög vi i plan med enkel inredning. Jag erinrar mig särskilt trippen över Stilla havet — jag vill minnas resan varade ungefär trettio timmar — i en maskin, där vi satt packade som sillar på långbänkar utmed flygplanssidorna. Andra gånger var dock planen bekväma Super Constellation. Sensationen var dock flygningarna mellan Japan och Korea i de s. k. Globemasters, jättelika flygplan, rymmande tvåhundra fältutrustade soldater. Under resorna gav tillfälle till några dagars avbrott i flygningarna med uppehåll på de olika knutpunkterna. Intrycken från vistelsen i Washington, San Francisco, Tokyo och sist men icke minst Hawaii äro oförglömmeliga. Kvar stå många minnen från en intressant, omväxlande och lärorik tjänstgöring i det lilla landet i det stora Fjärran Östern.

Kapten Sven Rosenius

FN observatör i Palestina

Sedan krigets slut i början av år 1949 mellan Israel och Arabstaterna har FN en övervakningskommission i Palestina. Spänningen är stor och väpnade sammanstötningar, mord och våldsdåd hör till ordningen för dagen. Vapenstilleståndet har ännu, 6 år efter krigets slut, icke följts av fred.

FN-observatörernas uppgift är övervakning av stilleståndsavtalet i främsta rummet genom att förhindra att strider utbryter. När detta trots allt sker gäller det att åstadkomma »eld upphör» och att fastställa vems skulden är. Arbetet som icke är utan personliga risker ger en svensk officer en kontakt med verkligheten som ur yrkessynpunkt är värdefull. Samvaron med en mängd främmande länders militärpersonal och vidgade språkkunskaper får också räknas till tjänstgöringens fördelar.

Då FN-personalen tillhör den privilegierade grupp som fritt kan passera de eljest hermetiskt spärrade gränserna ges många tillfällen att se en ur kulturhistorisk och politisk synpunkt synnerligen intressant del av världen.

Sedan 1954 har Sverige 4 officerare verksamma i Palestina, i regel kommenderade på 1—2 år. Ovan visas ett urval bilder från en 15 månaders vistelse som FN-observatör i Gaza, den urgamla staden vid Medelhavet, huvudort i den smala kustremsa av Palestina »Gaza strip» som sedan krigets slut hålles ockuperat av Egypten.

BOCKEN

1. *FN:s stab i Gaza. En svensk, en fransk, en amerikansk, två danska och två belgiska officerare. Två amerikanska sergeanter och en fransk sekreterare. Fjärde man från vänster Mohammed, arabiskt faktotum.*

2. *El Anja i öknen på gränsen mellan Israel och Egypten. En FN-observatör är ständigt stationerad här. På kullen i bakgrunden syns till vänster ruinerna av ett turkiskt sjukhus od till höger av en bysantinsk stad.*

3. *Chefsbilen efter pöbeluppploppet i Gaza, som riktade sig mot FN-personalen.*

4. *Egyptisk och israelitisk officer under vänligt samspråk i närvaro av FN-observatören från I 14 kapten Sven Rosenius.*

5. *Kapten Rosenius underhandlar med beduiner i öknen.*

6. *Arabisk musikunderhållning.*

7. *Kameler vid Medelhavets strand.*

8. *Memnons kolosser i Luxor utHuggna i ett stycke och resta omkring år 1400 f. Kr. Observera storleken av mannen i nedre högra hörnet av vänstra statyn.*

Intryck från tjänstgöring i övervakningskommissionen i Korea

Av Kapten Ragnar Lené

Korea var för några år sedan för oss svenskar okänt land. Att så var, är ju icke att förundra sig över, ty ett litet land långt borta i Fjärran Östern ligger just icke i blickfånget. Kriget i Korea 1950—1953 drog emellertid uppmärksamheten åt den delen av världen, icke blott bland oss svenskar, utan hos de flesta nationer. Måhända den närmaste anledningen härtill var den reaktion, som Nordkoreas plötsliga angrepp på Sydkorea utlöste hos många människor, men även den spänning, som följde i samband med president Trumans vädjan till Förenta Nationerna i juli 1950, att sluta upp vid Sydkoreas sida i dess kamp för friheten. Med ens blev Korea världsbekant. Vi minns väl, hurusom först USA och därefter bland andra England, Australien, Kanada, Frankrike, Belgien och Etiopien undan för undan överskeppade stridskrafter och anslöt sig till de sydkoreanska styrkorna under Förenta Nationernas kommando.

Enbart en blick på kartan ger oss ett begrepp om den roll Korea har spelat i Fjärran Österns historia. Halvön bildar en bro mellan Asiens stora fastland

och Japan. Gula havet och de manschuriska bergen skiljer Korea från Kina och längst uppe i nordost är landet nära granne till Ryssland. Det är tydligt, att ett sådant läge måste ha medfört politisk och militär inblandning från grannarna. Att så varit fallet bekräftas också av landets historia. Under århundradens lopp har man i många sammanhang legat i fejd med grannarna. Hittills har dock koreanerna alltid lyckats driva fienden ur landet, visserligen med stor möda och med oerhörda förluster i människoliv och kulturella värden.

Händelserna 1950 och de följande åren — för att återgå till dessa — äro väl för läsaren välbekanta, varför de här endast antydas i korthet. Under tiden september—oktober 1950 lyckades FN-trupperna, främst till följd av den bekanta invasionen på västkusten vid Inchon, framtränga norrut över 38 breddgraden och nådde med främsta delar i slutet på oktober Yalufloden, gränsen till Kina. Vid denna tidpunkt uppträdde emellertid kinesiska stridskrafter i betydande omfattning, vilka tvingade FN:s förband tillbaka mot och över 38 breddgraden. Trots stora förluster, icke minst beroende på motståndarens vana att uppträda i den bergiga terrängen och ingripa bakom egna linjer, organiserades under vintern 1951 ett försvar söder om breddgraden. Under de följande två åren kännetecknades den militära verksamheten främst av patrullstrider och lokala anfallsföretag omkring detta område. FN-kommandots flyg angrep dock häftigt städer och kommunikationsleder i Nordkorea.

Redan på våren 1951 påbörjades förhandlingar om stillestånd. Med ett kort avbrott på några månader, pågingo dessa till i slutet på juli 1953, då stilleståndsavtalet undertecknades.

För att ge en smula bakgrund till den verksamhet, som här nedan skall skildras, är det nödvändigt att beröra stilleståndsavtalet. Detta undertecknades den 27 juli 1953 i Panmunjom, en liten by vid 38 breddgraden, av nordkoreanske marskalken Kim Il Sung och kinesen Peng-Teh-Huai för de nordkoreanska stridskrafterna och kinesiska folkets frivilligstyrkor å ena sidan samt den amerikanske generalen Mark Clark för Förenta Nationernas kommando å andra sidan. Man bör lägga märke till, att Sydkoreanska republiken icke haft någon representant närvarande vid förhandlingarna. Detta förhållande har som bekant utnyttjats i politiska diskussioner av Sydkoreas president Syngman Rhee, som ansett sig obunden att med egen kraft fortsätta kriget för att ena Korea.

Avtalet med dess fem artiklar och sextiotre paragrafer innehåller bestämmelser icke endast för »eld upphör» och demilitariserade zoner utan också för övervakningen av avtalets bestämmelser. Det torde vara de sistnämnda reglerna, som i detta sammanhang kunna vara av intresse. Övervakningen åligger en neutral övervakningskommission (Neutral Nations Supervisory Commission), som är sammansatt av fyra högre officerare jämte en stab av sekreterare, tolkar och andra specialister. Dessa skola tillhöra en neutral nation, varmed enligt stilleståndsavtalet menas en nation, som med sina stridskrafter icke deltagit i koreakriget. De nationer som anmodades sända representanter till kommissionen voro Sverige och Schweiz, utsedda av FN-kommandot, samt Polen och Tjeckoslovakiet, nominerade av Nordkorea. Övervakningskommissionen har sitt säte i Panmunjom. Uppgiften

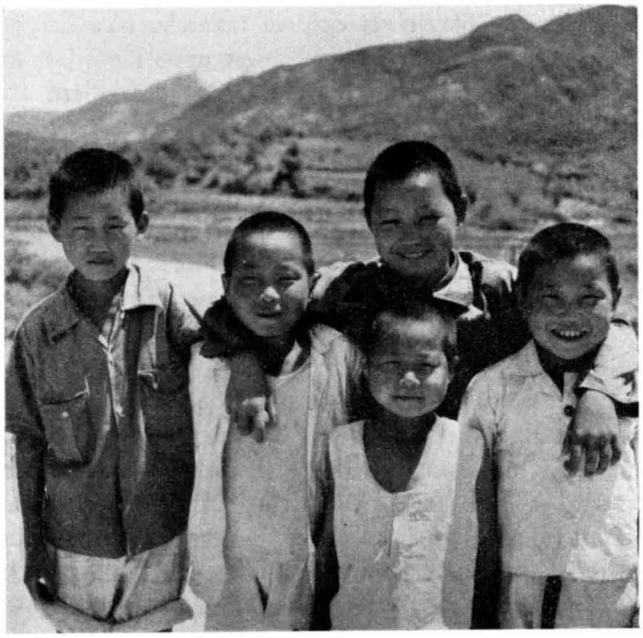

innebär en kontroll av att ingendera sidan inför förstärkningar av personal eller krigsmateriel till Korea. Såsom utgångsvärde har man härvid styrkeförhållandena vid stilleståndsavtalets undertecknande. Övervakningen utföres vid vissa i avtalet bestämda platser — hamnar, flygfält eller järnvägsknutpunkter — s. k. ports of entry. Till antalet äro de tio, lika fördelade i Nord- och Sydkorea.

För att genomföra denna övervakning har kommissionen till sitt förfogande inspektionsgrupper (Neutral Nations Inspection Team), vilka sålunda »på fältet» utföra en kontroll. Den avser dels personal, dels krigsmateriel såsom flygplan, bestyckade fordon, vapen och ammunition. Beroende på de lo-

kala förhållandena utföres inspektionen på olika sätt. Stundom sker en formlig överräkning, ibland endast en granskning av dokument, vilka »teamen» tillställas av de militära myndigheterna, då in- eller utförsel sker. Inspektionsgrupperna bestå liksom övervakningskommissionen av representanter från de fyra nationerna, i regel två à tre från varje delegation. Rapportering sker dagligen till kommissionen i Panmunjom, vilken på grundval av inkomna uppgifter varje månad gör sammanställningar över in- och utförsel. Härigenom skapas möjlighet att avgöra om förstärkningar införas av någondera sidan till Korea. Ovannämnda sammanställningar överlämnas slutligen till den militära stilleståndskommissionen (Military Armistice Commission), som har att avgöra uppkomna frågor och förhandlingsvägen bilägga tvister. Den består av representanter från vissa av de krigförande makterna.

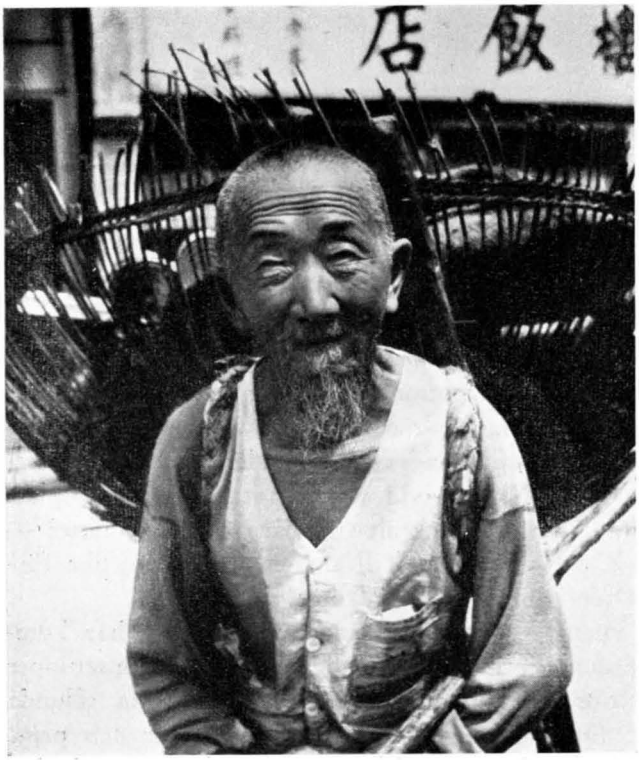
Uppdraget som kontrollofficer i de neutrala inspektionsgrupperna gav tillfällen till en tjänstgöring, som ju var olik den man var van vid från Kungl. Hälsinge regemente. För en kompanichef utan erfarenhet från tjänst utomlands var det givetvis av stort intresse att få deltaga i ett arbete av nämnt slag. Lärdomarna från beredskapsårens kommenderingar vid fältförband med dess ofta, naturligt nog, primitiva liv var av högt värde i Korea, där kvarter och förplägnad ofta var av låg kvalitet. Det visade sig också, att de som icke vant sig vid livet i fält, ofta hade svårt att förlika sig med, vad man i Korea

kunde bjuda av bekvämlighet. Om man emellertid fann sig tillrätta med förhållandena såsom de voro, erbjöd arbetet mycken stimulans. Den dagliga tjänstgöringen tillsammans med officerare ur andra »neutrala» nationer gav många tillfällen till intressanta inblickar i deras inställning till de problem, det här gällde. Det största intresset tilldrog sig dock de nordkoreanska och kinesiska officerare, som tjänstgjorde som förbindelsemän vid vår vistelse i Nordkorea. Ehuru språksvårigheterna medförde, att man ytterligt sällan kunde komma i närmare kontakt med dem, fanns dock många tillfällen att studera deras uppträdande mot sina underlydande och oss medlemmar i delegationerna samt kanske främst attityden koreaner—kineser. Deras strävan att göra förhållandena så drägliga som möjligt för oss kunde man icke taga miste på. Man måste ha klart för sig, att det var ett undernärt land man vistades i.

Av naturliga skäl var vår »levnadsstandard» i Sydkorea bättre. Där fanns ju hela den amerikanska underhållstjänsten att falla tillbaka på. Våra kvarter voro även där synnerligen enkla men maten var västerländsk (= amerikansk burkmat), där man icke saknade något. Till och med ölet serverades i burk. Vi hade även möjlighet att besöka de amerikanska officersklubbarna och konversera med officerarna, som alltid var synnerligen tillmötesgående och välvilliga mot oss svenskar.

I regel växlades stationeringsort efter sex à sju veckors tjänstgöring. Härigenom gavs tillfälle till vistelse vid tre-fyra inspektionsorter under en kontrakterad sexmånadersperiod. Återstoden av tiden gick åt för resor till och från Korea samt en kortare ledighet. Förflyttningen mellan de olika platserna skedde i regel med flyg. Särskilt spännande var flygturerna

i Nordkorea i f. d. amerikanska plan med kinesiska piloter, synnerligen skickliga enligt flygkamraters vittnesbörd. Instrumentutrustningen tillät dock endast flygning i klart väder, varför man under regnperioden stundom kunde få vänta åtskilliga dagar för att komma till eller från orterna i norr. Var väderleken god, erbjöds en strålande utsikt över det underliga landskap, som Korea utgör med sina höga, blåaktiga bergskedjor omväxlande med dalgångar, där risfälten och de små primitiva byarna utgör ett pittoreskt inslag. Landskapet är rätt enformigt, men ändå fascinerande, så olikt vad man som svensk är van att skåda.

Även om man från luften kunde märka förödelsen efter kriget, gav bil- eller jeepturerna rikare tillfällen att studera denna. På många håll — särskilt i de större städerna — var den enorm. Men man har kommit igång med återuppbyggnaden, som ju dock går långsamt. Arbetsobjekten är många, men kassan skral.

Av stort intresse hade givetvis varit att närmare studera det koreanska folket. Att få en uppfattning om, hur man ser på framtiden, en inblick i deras kulturella liv, problemen man brottas med. Tyvärr var emellertid vår rörelsefrihet rätt begränsad. Man fick nöja sig med, vad som kunde iakttagas under resor och promenader eller den kunskap, som kunde erhållas genom samtal, främst med amerikanarna, som ju känner Korea rätt väl. Vad som frapperar en främling mest är det tålamod och den motståndskraft, som det koreanska folket tycks besitta. Det måste vara ett hållfast folk. Koreanerna älskar sitt land och sin natur och trots de olyckor, som hemsökt landet under detta århundrade — japanska ockupationen 1910—1945 icke att förglömma — tager man nya tag igen, fastän situationen för en utomstående ser rätt tröstlös ut.

Mycket skulle kunna sägas om tjänstgöringen ute i Korea och de intryck, som nu så småningom »satt

Forts. sid. 15.

Regementets dag 12-9 1954

Fjolårets festligheter i samband med regementets dag på Mohed blev en lysande succé. Redan i morgontimmarna kunde de idoga arrangörerna ana framgången i ständigt växande strömmar av motorfordon, som rann in på den gamla anrika exercisplatsen.

Kl 1200 inleddes det hela med förbimarsch för regementschefen, varefter regementet slöt upp i öppen fyrkant framför minnesstenen.

Kyrkoherde Forsell höll korum och anknöt därvid till 79:e psalmen i Psaltaren. Han erinrade om den gång för nära 225 år sedan, då samma bön i allmän och stor nöd, på samma plats, ljöd mot skyn. Det var då, under rysshärjningarna år 1721, 70 man från Mohed lyckades hejda fienden vid bron i Sund, Söderala.

När överste Hans Berggren inledde sitt högtidstal, var det c:a 7000 människor som andäktigt och med stolthet lyssnade till regementschefens kärnfullt tecknade episoder ur den svenska nationalarméns 400-åriga historia. Chefen slutade med en önskan att Hälsinge regemente, som fordomdags, skulle kunna ställas främst, när det gäller strid.

Efter ceremonien vid minnesstenen, avmarscherade kompanierna till sina respektive uppgifter. Åskådarmassornas rörelser gick nu i en bestämd riktning; mot mångfalden av anordningar för besökarnas trivsel. Där fanns servering med konsertmusik, rullande barer, traktortåg, roddturer, fältbiograf och mycket mer. Intendenten, kapten B. Lindström, uppenbarligen i förbund med vädrets makter, konstaterade belåtet den strykande åtgången på tusentals smörgåsar och läskedrycker samt ökade på olika sätt propagandan för kaffeserveringen, som hade startsvårigheter.

Så småningom började demonstrationerna av olika vapen. Granatkastare och automatvapen tilltalade speciellt den yngre kategorien, men när sergeant Näsert lät sina eldsprutor spela upp, blev intresset lika stort hos både gamla och unga. Som avslutning på den krigiska delen av programmet bereddes publiken tillfälle att i en stort upplagd stridsövning se såväl ovannämnda som andra vapen i sitt rätta sammanhang, där regissören ej sparade på knalleffekterna.

Mot aftonen slog Macce Kjellin upp sin beramade cabaretföreställning, som drog fulla hus. Många beska piller gick där med mästerlig skicklighet rätt i prick. Dansen trådde så till tonerna av musikkåren, som vid midnatt värdigt avslutade dagen med stort tapto.

Regementets dag blev en strålande folkfest, som säkerligen i hög grad bidrog att knyta bandet än starkare mellan bygden och dess regemente.

Styrelseberättelse

Kamratföreningen deltog som vanligt i firandet av Svenska flaggans dag på Strömvallen.

Årsmötet 1954 hölls på anrika Mohed. Det var femton år sedan senaste besöket. Vackert väder och mycket folk var tillstädes och lite var hoppades man nog att det inte skulle dröja så länge förrän dessa parter åter skulle sammanträffa på den gamla lägerplatsen.

Tält och skrammel från kokkärl, regementsmusik och exercis på heden väckte liv i andar och minnen — Mohed hade för en dag åter blivit mötesplatsen för det glada Hälsingland.

Styrelsen har följande sammansättning:

Överste Hans Berggren, ordförande
Major Arne Dyberg, vice ordförande
Kapten Gert Nilsson, sekreterare
Förvaltare E. W. Andersson, kassaförvaltare
Riksdagsman Per Persson
Landstingets ordf. Edvin Jansson
Överstelöjtnant K. G. Sohlén
Riksdagsman Jon Jonsson
Häradsdomare O. Östling
Löjtnant E. A. Pira
Vaktmästare H. Månsson samt
Häradsdomare J. A. Andersson

revisorer:

Banktjänsteman R. B. Engström
Herr P. M. Persson
Vaktmästare A. Rosengren

revisorssuppleanter:

Redaktör E. Wickberg
Furir J. Trygg
Stadsmäklare Folke Löfgren

valberedning:

Kapten Sten Söderhjelm
Bankkamrer C. Müntzing
Ingenjör T. Ygge

valberedning supleanter:

Polisman B. Hofvenstam
Musikfanjunkare K. A. Lennström
Fanjunkare L. P. Gustavsson.

Kassans ställning den 31/12 1954

På bank	kr.	1.537: 34
Postgiro	»	236: 84
Kontant	»	90: 83
Summa	kr.	1.865: 01

Förbimarsch.

Kärt möte på Mohed.

Ur gamla brev om Mohed

Av Arvid Liander

Jag har i min hand en gammal brevbunt. Papperet har inte hunnit gulna än, ty på datumraderna står ett så pass sent årtal som 1945. Handstilen är vass och en smula ojämn, handen har darrat till ibland, och bläcket har spretat ut i små punkter på sidan om bokstäverna. Det är en åldring, som här skrivit ner en liten del av sitt långa livs minnen från Mohed. Han, som satt sitt namn under breven, är ingen annan än fanjunkaren och svärdsmannen Fredrik Winblad von Walter, huvudman för den adliga ätt, han tillhörde.

Med all sitt hjärtas värme och tillgivenhet tecknar han här några konturer av lägerlivet på Mohed, personligheter, som han mött där, händelser, som timat. Hela hans mannagärning var knuten till Hälsinge regementes gamla övningsplats. Redan på 1870-talet kom han hit för att göra sin rekryt, och sedan han med utmärkta placeringar gått igenom de olika militära skolorna, blev han sergeant på Arbrå kompani och slutligen fanjunkare. Att tjäna Kungl. Majestät och fosterlandet var hans passion, och de ideal, han följde i denna tjänst, hade han hämtat från det karolinska tidevarvet.

Största intresset i hans årslånga brevväxling med mig knyter sig måhända till en snabbteckning av några officerare, som von Walter under sin tjänstetid mycket kom i beröring med och som han särskilt beundrade. Men det kan också förtjäna ett påpekande, att breven därjämte ofta stannar vid en person, en beväring, som von Walter, när allt kommer omkring kanske beundrade mest av alla. Det var Nathan Söderblom, den unge mannen på sjukvårdstruppen med förläggning på Arbrå kompani, vars linlugg och ljusa leende ansikte var allmänt bekant på hela lägret. År 1888 fullgjorde Söderblom sin exercis på Mohed och kom rätt snart i nära vänskap till fanjunkare Winblad von Walter. De hade ett stort intresse tillsammans, den hälsingska folkmusi-

ken. Tyvärr kan inte denna lilla uppsats ta med, vad fanjunkaren har att berätta om Nathan Söderblom som beväring.

Och nu till breven. Överste B. Munck, född 1836, var regementschef 1882—1892 och skymtar då och då i von Walters brev, dock utan att på något ställe bli föremål för utförligare skildring. Säkert skulle den gamle fanjunkaren ha betraktat det som ett subordinationsbrott, om han inte givit uttryck för sin oförställda beundran för översten, hans hållning och militära skick. Så här kan det låta: »Överste Munck var typen för en officer av den Karolinska stammen och Fredrik den stores krigare. Han var lång, välväxt och snabb i alla sina rörelser och den skickligaste ryttare vi haft som chef under min tjänstetid. Eld i blick och stål i arm, en utmärkt chef!» Muncks utmärkta färdighet som ryttare hade säkerligen till stor del sin grund däri, att han fick sin första militära skolning vid ett beridet vapenslag. Han var nämligen från början artillerist. Munck uppmärksammade ständigt allt nytt ifråga om militär utbildning och förhörde sig gärna hos sina yngre officerare om de nyheter inom skjutkonsten, som de lärt på den nyinrättade infanteriskjutskolan. Winblad von Walter berättar också att det var överste Munck, som lät dra upp gränserna för lägerområdet på Mohed. Tidigare visste ingen var det militära området slutade och det civila började. Han intresserade sig mycket för lägerplatsens förskönande, lät plantera flera björkalléer och anlägga blomstergrupper utanför officersmässen.

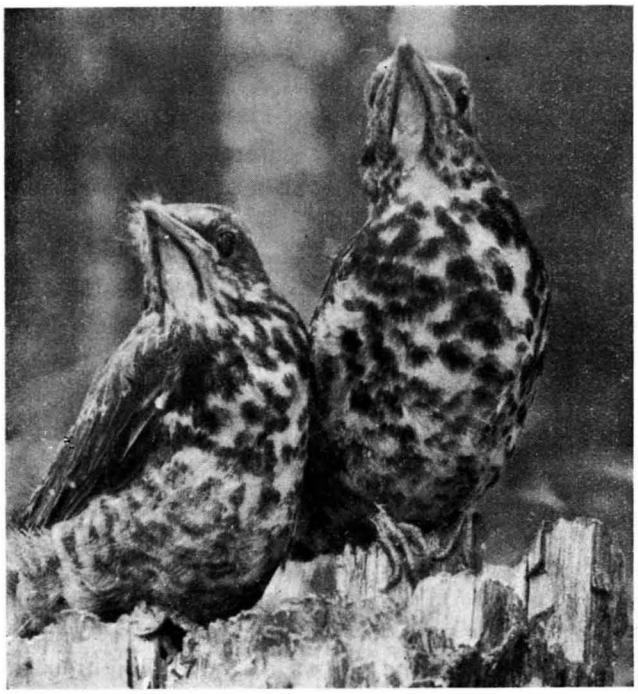
En officer, som de flesta log åt, men som alla tillika tjusades av, var kapten Wilhelm Svinhuvud. Han var en av de äldre, född redan 1835, och förde i många år befälet på Arbrå kompani. Namnet Svinhuvud lät konstigt för ett hälsingskt öra, och den rustika humorn gjorde åtskilliga historier därav, somliga ganska befängda. Delsbostintan har med sina samlingar införlivat åtminstone en av dem, historien om bonden, »som varit i skogen i vinter och därför var le' fläsk». En liten pys stod i fönstret med sin mamma, när Svinhuvud red förbi. »Titta», sade modern, »där rider ett svinhuve'». Pojken hade inte bättre förstånd än att han, då han härnäst mötte kaptenen ute på vägen frågade: »Är det du som kallas grishuve'?» »Det händer det», min lille pojke, blev kaptenens älskvärda svar.

Den gamle fanjunkaren tycks ha varit mycket imponerad av kapten Svinhuvuds gestalt och flotta uppträdande. »Särskilt till häst tog han sig väl ut», antecknar von Walter. Han hade mörka blixtrande ögon och svart mörklockigt hår. Hans stämma var välljudande. På officersmässen brukade han uppträda som recitatör och läsa Döbeln vid Juutas under starkt bifall. I sin befälsföring var han sträng men rättvis, och han satte en ära i, att alla hans mannar på kompaniet skulle ha det bra. Han var som en far för dem alla, från yngste rekryten till sergeant von Walter och fanjunkare Schön. Det var även Svinhuvud som ställde om att den siste kvarvarande soldaten i Järvsö, som varit med i krig, Johan Fröjd i Uvås, fick pension med 350 kronor om året. Då Fröjd fyllde 100 år, var kapten Svinhuvud med och uppvaktade honom. »Det var», säger von Walter, »en ren fröjd att få tjänstgöra under en sådan kompanichef. Han eggade sina soldater att göra sitt allra bästa.» Vid de skjutövningar på Norrängeheden i Arbrå, som brukade ordnas varje år efter regementsmötets slut, satte Svinhuvud upp sin dagavlöning, kronor 3, som hederspris till bäste skytt. Det var inte att undra på, att det på hans tid gick fler skyttemedaljer till Arbrå kompani än till alla de övriga kompanierna tillhopa.

Till sist återge vi, vad breven ha att berätta om kapten Alfred Hahn, f. 1841, kompanichef först på Järvsö och senare på Delsbo kompani. Utan tvivel var Hahn en skarpskuren personlighet, fruktad av många underlydande för sin strama disciplin och kärva befälsutövning men älskad av dem, som kommit honom nära. Han hade konstnärligt påbrå i släkten, men själv förblev han militär och friluftsmänniska. Kapten Hahn och von Walter hade ett intresse tillsammans, nämligen jakten. Varje höst, berättar fanjunkaren, stod han och soldaten Schön på pass vid kapten Hahns jakter i skogarna vid sjön Lången i Delsbo. Endast med möda kunde de följa den lättfotade Hahn i terrängen och ta reda på det fällda bytet.

Hahn var en utomordentligt skicklig skytt och jägare. Aldrig ett skott mot ett djur, om det inte är dödande, var hans princip. v. Walter minns, hur man överallt i Järvsö-bygden talade om kapten Hahns tjurjakt på Stenshammar. Den stora tjuren hade kommit lös, hade tagit ladugårdskarlen på hornen och dödat honom, och nu rusade djuret planlöst hit och dit, medan folket i förfäran sökte ta skydd för besten. Kapten Hahn, som då bodde på gården, skyndade ut med ett lånat gevär och förpassade med ett välriktat skott tjuren till de sälla jaktmarkerna.

När Mohed firade midsommar och lägret pyntades med flaggstänger och girlanger, stod Hahn i spetsen för detta arbete. Det var han och hans Järvsökompani, som år efter år såg till att midsommaren drog in på Mohed på det rätta sättet, att flaggstängerna stod precis så som de gjort alla år förut och voro klädda på alldeles samma sätt. Fanjunkare von Walter fick sig tilldelade målare och snickare och annan behövlig personal. Och när midsommardagen kom, var lägret festklätt med midsommarstång, med björkar vid alla ingångsdörrar, girlanger och festonger på officersmässen och vimpelprydda flaggstänger lite överallt. Fanjunkare Winblad von Walter kunde vara nöjd med sitt verk, när kapten Alfred Hahn gav honom ett handslag som tack.

Rödvingetrastens ungar börjar sina flygövningar i maj.

Kungsbäcks fågelfauna

Av Ove Dahlström

I Snårskogen i Nydals hagen håller bastardnäktergalen till. Duvhök och vråk jagar utöver Kungsängen och åt Stenhammar till har gröngölingar och brokspettar mejslat ut halvmeterdjupa hål i aspstammarna.

Det är gott om bevingad vildnad i Kungsbäcksterrängen. Man behöver inte alls ge sig iväg till Mårdängssjön, Barsagrundet och andra mera kända fågeltillhåll för att få se fåglar och höra deras sång. Det räcker om man går ut till regementets övningsområde, där fågellivet under de senaste åren utvecklats på ett sätt, som är mycket glädjande.

Men allt skjutande, allt folk som springer omkring i markerna, skrämmer inte detta bort fåglarna? De enda fåglarna, som inte ser ut att trivas i terrängen vid Kungsbäck är de äggrövande kråkorna, skatorna, nötskrikorna och några till. Det sades förr i tiden om dessa kråkfåglar, att de kunde »vädra krut», d. v. s. lukta sig till närvaron av jägare. Om denna vidskepelse ägde någon grund, skulle det säkert lukta ganska fränt vid Kungsbäck. De håller sig i alla fall borta liksom ekorrarna, även de finsmakare, när det gäller fågelägg.

Det kan naturligtvis inte undvikas, att en hel del fågelbon medvetet eller omedvetet skövlas, när så många människor trampar omkring i terrängen just under häckningstiden. I aspdungen bortom Björnvretsudden hade för några år sedan ett gröngölingspar hackat ut sitt bohål i en av stammarna. Fem vita och glänsande ägg hade lagts och ruvningen hade påbörjats. Det dröjde inte många dagar, förrän det halvdecimeter stora hålet upptäcktes av förbipasserande pojkar, som naturligtvis måste undersöka, vad som kunde finnas däri. Med hammare och stämjärn höggs hålet upp så mycket, att bobalen kunde nås. Äggen rövades och gröngölingarna fick sätta igång med nytt bobygge.

I början av juni 1953 hade två par törnskator byggt bo i Lilla fältets västra del. Båda paren hade oturen att placera sina bon på de platser, där ett par av sprängladdningarna fyrades av vid stridsövningen på regementets dag.

Trastar och sångare dominerar i Kungsbäcks fågelfauna. Koltrasten, den svarte med den klargula näbben, är en av de första, när det gäller häckningsbestyren. Hans molltoniga flöjtande, som till och med kan överglänsa taltrastens joddlingar, kan avlyssnas kvällar och morgnar från slutet av april till framemot högsommaren.

Rödvingetrasten har lagt sina 5—6 grönaktiga ägg i mitten av maj. Den håller till framför allt i Stenhammarområdet. För inte så många år sedan var rödvingen sällsynt, nu är den en av Kungsbäcks karaktärsfåglar. Skvattrande björktrastar kolonibygger i skogsbrynen, medan taltrasten gömmer sitt bo inne i skogen. Från en hög grantopp drar han sin strof.

I småbuskarna norr om korthållsbanan bor bofink och sylvior. Man kanske inte så mycket hör och långt mindre ser dessa mästersångare, om man hastigt brakar iväg tvärs igenom området, men ger man sig bara tid och slår sig ned en stund, skall man snart finna, att fågelsången helt enkelt är överväldigande. Där har tidigare funnits, och kommer förmodligen även i år att finnas, törnsångare, trädgårdssångare, lövsångare, härmsångare, gransångare, ärtsångare och svarthätta. I normal terräng kan man höra en eller möjligen ett par av dessa arter samtidigt, här sjunger alla på en gång.

I skogsbrynen sitter törnskatehannar och svänger med sina långa stjärtar, så snart en inkräktare närmar sig. Den brun-svart-gulgrå törnskatan ser nästan ut som en diminutiv rovfågel. Och rovgirig är den också, en hel kull om sju buskskvätteungar dekapiterades häromåret och klämdes därefter fast i grenklykor runt törnskateboet i närheten av korthållsbanan. Törnskatan har en underlig vana att »lagra» föda genom att trä upp fångade insekter på taggtråd och i taggiga buskar.

Hålbyggarna har samma problem som vi människor, det är ont om bostäder. Gamla gröngölings- och hackspetthål lägger stararna beslag på. Murkna träd och stubbar är det ont om och det brukar vara fullt slagsmål om de håligheter, som är användbara. I en två meter hög björkstubbe vid Hovåker finns tre håligheter, ett höghus för fåglar alltså. Överst bodde förra året ett par talgoxar, därunder ett entitepar och i »bottenvåningen» hade de svartvita flugsnapparna påbörjat bobyggandet.

Lövsångaren och andra sylvior är oansenliga fåglar med mästerlig sång.

Även om grannsämjan inte var den allra bästa, såg det ut att gå bra. Det gjorde det också, ändå till dess göktytan kom farande. Till att börja med körde tytan iväg flugsnapparna och slängde ut det bomaterial, som dessa samlat ihop, fortsatte med entitorna, som åkte ut med bo och ägg. Men när proceduren för tredje gången skulle upprepas i översta »våningen» hos talgoxarna, blev det tvärstopp. Talgoxarna störtade sig över tytan, så fort hon slog till vid bohålet och gav sig inte, förrän hon jagats långt därifrån.

De få rovfåglar, som ännu finns kvar, håller till bortåt Backa, där ormvråk, duvhök, sparvhök och tornfalk regelbundet jagar. I terrängen söder om skjutbanorna hoar kattugglan i skymningen, då och då i sällskap med sparvugglan.

De fåglar som här ovan nämnts utgör endast en bråkdel av alla de arter, som förekommer vid Kungsbäck. Närmare 70-talet häckfåglar har konstaterats och därtill kommer åtskilliga mer eller mindre tillfälliga gäster. Har man tur kan man träffa på sådana ovanliga fåglar som ortotansparv, grönsångare, järnsparv, steglits, nattskärra, stjärtmes, ja till och med korsnäbbar, som för tre år sedan häckade i mars månad, medan snön ännu låg kvar på marken.

Inne i skogen gömmer taltrasten sitt konstfärdiga bo.

* * *

För tjugofem år sedan

Av 255 - 60 - 29 Nilsson

En ny årskull rycker in 1955. Förf. ryckte in för att göra rekryten 1930, således för precis 25 år sedan, och Bockens redaktör, som är minnesgod, har bett mig om några rader. Nu är det så att »bevärningsminnen», som de berättas många år efteråt, är det värsta som finns. Vad som emellertid är värt att minnas är onekligen kamraterna, som man lärde sätta värde på och som man aldrig glömmer. Senare i livet får man vänner. Man blir beroende av sin bekantskapskrets. Under rekryten är det inte fråga om umgänge i vanlig bemärkelse. Man lever ihop som bröder i en familj. Det finns svarta och vita får. Alla blir dock till sist bröder och vänner för hela livet. Mycket har förändrats på dessa 25 år, men vad som förändrats minst är nog ändå värnpliktstjänstgöringen. Förf. vet vad han talar om, ty 1952 gjorde jag mitt sista möte som värnpliktig. Naturligtvis har vapen, utbildning och framförallt utbildningstiden ändrats avsevärt, men andan är densamma. Att uniformeras är enligt mångas åsikt att likriktas. Man ser lika ut, man skall uppträda lika och man får inte ens stå olika med fötterna. Detta slag av uppfostran kan väl icke föda personligheter? Att så kan, kommer varenda rekryt att erfara innan han rycker ut. I det civila livet bedömer man folk oftast efter inkomster, klädsel och social ställning. Under rekryten har alla samma kläder, samma inkomster och samma ställning. Det är då som det personliga värdesättes högst och i detta ligger enligt min mening den verkliga demokratin, d. v. s. utgångsläget är lika för alla. Så är det inte i det civila livet. Tiderna har förändrats under dessa 25 år. Hela samhället omdanats. Under mitt sista möte 1952 hade kasernofficeren full sysselsättning med att bereda plats för alla bilar, som mötespojkarna medförde. På den »lucka» jag låg 1930 var det summa två, som hade egna cyklar. Överskottet av lägerkassan 1952 gick till radiohjälpen med begäran om en grammofonskiva. Samma kassas överskott gick 1930 till att hjälpa ett par kamrater till ett par civila skor. Ungdomen nu och ungdomen då är sig alldeles lika. De ha fortfarande samma problem. De äldre då som nu samma

uppgift, att hacka på ungdomen. Vad förf. som »gammal» värnpliktig icke kan förklara, är det många unga män anser värnplikten som en prövning i biblisk bemärkelse. Man anser, att det året är bortkastat. Ändå är det denna tid, som under hela livet alltid återkommer i samtalen så fort några kamrater från rekryten träffas. När man är 20 år, är varje år långt och händelserikt, när man blir äldre är ett år eller två ingenting ur tidssynpunkt och just därför är verkligen värnplikten något att taga vara på och det är många som sörjer över, fast de inte tala om det, att de icke fått göra sin värnplikt.

Hur var det då på 30-talet i det civila och på regementet? I det civila var det arbetslösheten, som mest kännetecknade årtalet. Denna arbetslöshet drabbade ungdomen värst. De äldre hade eller hade haft något arbete och således betyg. De unga hade aldrig fått tillfälle att arbeta och således var »yrket» arbetslös och var och varannan av mina rekrytkamrater bar denna yrkestitel. Penningknappheten var givetvis en följd av arbetslösheten och många räknade den 50-öring, som den militära lönen var om dagen, som sin första inkomst. Således var det mycket vanligt att två kamrater gick på markan och beställde en stor kopp kaffe och fyra mandelkubbar. Kubbarna åt man enskilt under det att man delade på kaffekoppen. Cigarretter var det ont om. Tände någon en dylik var det alltid två eller tre, som tingade ett par sug. Matstrejk var ett okänt begrepp. Man åt upp det man fick och buade efter mer. Vitaminer och kalorier ingick inte heller i ransonen. Var det några så berodde det på en ren slump, ty sådana var icke uppfunna ännu. I köket härskade köksunderofficeren och till sitt förfogande hade han ett antal straffkommenderade. Chefen läste ur kokreglementet och assistenterna kastade ingredienserna i grytan. Det är klart att maten inte alltid var som den skulle, men detta berodde mycket på de knappa anslag, som staten på den tiden avdelade till den lekamliga spisen. När det gällde den personliga utrustningen som t. ex. strumpor, skjortor och dylika persedlar, rådde det en särskild moral eller omoral inom kasernväggarna. Man knöck. Den allra hederligaste pojke i civila livet kunde inte se ett par herrelösa strumpor utan att lägga sig till med dem. Vad det berodde på, vet jag ännu i dag icke, men så var det. Inom samma »lucka» knycktes det inte, men väl från grannarna. I vårt logement kom det bort strumpor. Vi lade ut våra våta fotbeklädnader till tork i fönstret och på morgonen fattades det alltid ett eller två par. Det hela var ett mysterium. Vi visste inte vem som var den skyldige. En tidig morgon gick det larm inom luckan. En morgonpigg pojke, som vaknade litet tidigare, hade legat och sett ut genom fönstret och då fick han se en syn, som kom honom att slå larm. Framför fönstret dinglade en säkerhetsnål i ett snöre och plötsligt fastnade det en strumpa på kroken och halades upp i logementet ovanför. Vi sprang genast en trappa upp och ertappade två »fiskare». Vi tog givetvis tillbaka våra strumpor och litet till.

Vakttjänsten var under min rekryttjänstgöring rätt betungande. Det var icke så mycket folk inne och särskilt under helgerna fick Gävlepojkarna långa vakter. Man ansåg, och det med rätta, att vi som bodde i staden hade dagliga tillfällen att besöka våra hem, en förmån som icke de utsocknes kunde åtnjuta och därför fick vi alla vakter under helger. Under påskdagarna var jag kommenderad och ingick i ordningspatrullen, vilken hade till uppgift att sköta ordningen inom kasernområdet. Det var ingen påfrestande uppgift, då alla hade permission, men styrkan utgjorde också brandberedskap. Tjänsten var som sagt lindrig, men vi fick inte lämna kasernområdet. Intill detta låg ett mindre café och ett omtyckt nöje var att sitta där och driva med innehavarinnan, en äldre dam med skinn på näsan. En eftermiddag förlorade hon tålamodet och ringde till dagofficeren. Denne lät genast blåsa samlingssignal och när vi hörde den sprang vi till kasernen och beväpnade oss och ställde upp. Undertecknad var chef och lämnade av styrkan och fick order att omedelbart marschera till caféet för att återställa den ordning, som innehavarinnan efterlyst. När vi kom fram var det givetvis tomt i lokalen och med hjälmen djupt nedtryckt i pannan gick jag igenom caféet medan patrullen stod på gården. Gumman kunde inte begripa att alla missdådarna gett sig iväg så fort och jag och mina kamrater hade givetvis inte heller någon förklaring utan vi förmodade att fridstörarna satt sig i säkerhet. Gumman skulle bara vetat, att samtliga ordningens upprätthållare var ute för att anhålla sig själva.

Det blev i alla fall några beväringsminnen. Så går det alltid. Man beslutar sig för att inte tala beväringsminnen, men kommer ändå in på dem. Ni, som nu börjar, kommer också säkert att få många minnen att berätta år 1980, ty krigarlivet är härligt, när man är ung och stark och framförallt värt att minnas.

Regementets dag på Kungsbäck 5. juni 1955

Minnesstenen vid Brunnbäcks färja.

Dalkarlar under den Gyllene Bockens fälttecken

Av Major Sixten Söderhielm

Redan de gamla indelta landskapsregementena kunde icke helt organiseras inom landskapets eller länets ram. Man måste låna av varandra. Fastän härvid utgjorde Hälsinge regemente ursprungligen ett ganska ovanligt undantag. Vid organisationen av värnpliktsarmén måste emellertid även för detta regemente hänsyn tagas till befolkningsmängden inom det geografiska utrymmet. På detta sätt kommer det sig, att i det nuvarande Hälsinge regemente ingår ett rekryteringsområde, som tillhör landskapet Dalarna. Under indelningsverkets tid tillhörde socknarna By, Folkärna och Grytnäs, vilka fordomtima ingått i Näsgårds län inom Dalarnas hövdingadöme, det forna Västmanlands regemente och där dess 2. eller Folkare kompani. Dessa sockner uppsatte ett trettiotal rotar vardera, vilka dock icke hade soldattorp utan pänningelön. Däremot funnos några indelta befälsboställen, bl. a. Kungsgården i Folkare socken, som var överstelöjtnantsboställe.

Både stam och beväring övades under tiden intill kaserneringen på Salbo hed i Väster Fernebo socken, Västmanland. För det värnpliktiga manskapet blev det sedermera endast att utbyta denna hed mot Kungsbäck i Gävle.

Naturbeskaffenheten i dessa socknar liknar i stort sett trakterna inom angränsande landskap, Gästrikland och Västmanland, vilket i sin ordning medfört, att befolkningen icke är av något skarpt särskiljande kynne, utseende eller själsgåvor. Huvudnäringen har varit jordbruk och boskapsskötsel. Men dessutom har tillkommit gruvdrift i småbruksformat. De talrikt förekommande bergsmanshyttorna vittna om, att malmfyndigheter tidigt påträffats och utnyttjats i enlighet med äldre tiders resurser.

Numera förekommer icke något bergsbruk inom detta område, men väl andra på järnet grundade industrier. Avesta Jernverk, fordom inom Grytnäs socken, har vuxit ut till storindustri och givit upphovet till en helt ny stad. Dess historia giver i tvärsnitt utvecklingen från gammal bondebygd till rostfri arbets- och livsform.

Enär det gamla Näsgårds län i Dalarna aldrig uppsatt något eget regemente hava de nutida soldaterna från dessa trakter icke några egna krigshistoriska minnen och traditioner att ihågkomma och vårda. Fastän såsom först överstelöjtnantens och sedermera Folkare kompani hava en del i den heder, som det nu avrustade Västmanlands regemente tillkämpat sig.

Dock kunna dessa socknar med stolthet minnas ett segernamn, som icke återfinnes på något regementes fana, nämligen Brunnbäcks färja. Det finnes väl icke någon seger i vår historia som i saga och sägen stått så levande för oss som detta betydelsefulla slag vid påsktiden 1521. När senare tiders barn läsa om huru länder och folk besegrats och förblött, kunna vi väl tänka oss vad dåtida mod och fosterlandskärlek den gången betytt för efterkommande släktled. Det var folk från dessa trakter, som utförde den bragden. Minnet härom bör vara en kraftkälla för de soldater från det gamla Näsgårds län, som numera mönstra in vid Kungl. Hälsinge regemente.

Bästa skyddet är Sparbanksboken

Spara i hembygdens Sparbank

GEFLEBORGS LÄNS SPARBANK

GUSTAFSBRO

Lagrat

Klass I

Rekommenderas!

AB Gefle Förenade Bryggerier

Ordertelefon: 292 60

Södra Norrlands Trädgårdscentral

Förening u. p. a. SKÅNELAGRET

Drottninggatan 45 - Gävle

Frukt- och Trädgårdsalster
i parti

GOD MAT

till lågt pris i trivsam miljö

KONSUM-RESTAURANGEN
Telefon 261 80
i Varuhuset Norra Kungsgatan 7
Öppet: Vardagar kl. 8—20
Söndagar kl. 10—20
Lunch — middag — supé
Konditoriservering

FOLKETS HUS-RESTAURANGEN
Telefon 280 70
Södra Centralgatan 10
Öppet: Vardagar kl. 9—20
Söndagar kl. 12—20
Lunch- o. konditoriservering
Terrasservering

Konsum Alfa

Grohmanns

Frukt, Choklad
Konfektyrer

Nygatan 31, Gävle
Tel. 20069 & 20637

Åtvidabergsinstitutet

— skolan för maskinskrivning och maskinräkning — skolan där man trivs — med moderna hjälpmedel som snabbare gör Er till en bättre maskinskrivare eller maskinräknare.

ÅTVIDABERGS institutet

Även kvällskurser

N. Kungsgatan 11, telefon 24440

Andersson & Lundqvist A.-B.

GEFLE

Etablerad 1887

Aukt. Skeppsklarerare
Befraktningsagenter
Speditörer - Sjöförsäkringar
Magasineringar

Av STR auktoriserad reseagent
TRAFIKAGENTER FÖR SAS - KLM
PAN AMERICAN - BRITISH AIRWAYS

Telegramadress: »LUNDQVISTS»
Telefon: Växel 29860
Telex: 8049

När Ni köper
RYGGSÄCKAR
KARTFODRAL
PISTOLFODRAL
TÄLT m. m.

kontrollera att ovanstående varumärke
— "HÄSTEN I HÄSTSKON" —
finns påstämplat. Det är garantimärket FÖRNÄMSTA SVENSKA FABRIKAT

Sensationell nyhet!

De patenterade **A K K A-ryggsäckarna.** Begär att få se desamma hos Eder handlare.

MILITÄR-
ekiperingen
I GÄVLE
CARL A. OHLSSON
GÄVLE
Drottninggatan 23

När det gäller
MC - KÖR - TRAFIK - BUSSKORT
vänd Eder med förtroende
till

Innehavare: OLOF STRÅHLE och BERNDT FRISKMAN
S. Kansligatan 7 A, Gävle — Telefon 205 08, 254 94

VID VAL
av Eder BRANDFÖRSÄKRING
bör Ni givetvis anlita
Gestriklands Brandstodsbolag
med dess sedan gammalt låga premier.
Infordra premieuppgift.
Gynna hembygdens eget försäkringsföretag

Upplysningar lämnas av ordföranden i Edert distrikt och på bolagets huvudkontor, N. Strandgatan 29, Gävle. Tel. 201 43 o. 261 43.

"Färg" -handla hos
Erik Lindberg Färghandel AB
GÄVLE
Centralpalatset tel. 297 40
filial Kristinaplan tel. 201 00
Stor sortering, snabb expedition, sakkunnig personal och låga priser.

TRETORN
ledande märke
i GUMMISKOR
Skomagasinet
Drottninggatan 33 Gävle Tel. 235 77

LÄS DET I

Norrlands-Posten

GEFLE-POSTEN

Telefoner:
20416 och 13916

OLSSONS
BLOMSTERHANDEL

Nygatan 15
GÄVLE

Restaurant
Skeppet

LUNCH
DINÉ
SUPÉ
A'la carte

Goda viner Öl från fat

KONDITORISERVERING
— Musik —

LIDHOLMS
- Norrlands största Herraffär -

Herrkonfektion
Herrekipering
Gosskläder
Gossekipering
Damsport
1:a klass Beställ-
ningsskrädderi
Tyglager
Herr- o. Damskor

LIDHOLMS
DROTTNINGGATAN 30
Tel. 29240 (gruppanrop) växel

Bocken 1955
Dokumentet är skannat med upplösningen 300 pixlar/tum (120 pixlar/cm) och direkt överfört till filformatet PDF (Ver 6.0 eller senare). Arbete har utförts av Ulf Holmberg 2008-04-18.